

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

הַשְׁלֵם הַחֹסֵר

תוכנית הוראה לקידום שפה ואוריינות לכיתות ג-ו
המבוססת על השלמת מילים בטקסט מידעי חסר
(קלוד)

הַבְּנֵי־קוּט

פיתוח והובלת התוכנית

ד"ר לימור קולן, מנהלת תחום דעת עברית בגיל הרך וביסודי
ד"ר מעין תדמור-טרוינסקי, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות
הפדגוגית – אגף שפות

עריכה מדעית: ד"ר רקפת דנאי, ממונה חומרי למידה מדעי הטבע, המזכירות הפדגוגית
יעוץ אקדמי ועריכת לשון: ד"ר אנה ענבר, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על הוראת העברית ביסודי,
המזכירות הפדגוגית – אגף שפות

שותפות לכתיבה:

יפעת פרידמן, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית – אגף
שפות
אילנית אברהם, מדריכה ארצית, צוות הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית –
אגף שפות

תשפ"ה 2024

הַבְּנֵדִיקוּט

תוכן עניינים

מבוא 3

הטקסט: הַבְּנֵדִיקוּט 4

מאפייני הטקסט 4

הצעות לפעילות מטרימה 5

חקירה לשונית 5

ניתוח המילים המושמטות בטקסט ושיקולים דידקטיים בהשלמתן 5

טקסטים לתלמיד בכתיב מנוקד ובכתיב מלא חסר ניקוד 8

מבוא

הקלוז שלפניכם הוא חלק מתוכנית ההוראה "השלם החסר" שפותחה לצורך קידום כישורי הקריאה של התלמידים במיקוד על הבנת הנקרא והרחבת הידע הלשוני.

בתוכנית בחרנו לכלול **טקסטים למטרות מסירת מידע, הסבר ותיאור ולמטרות הנחיה והפעלה**. הטקסטים שנבחרו מעוררי עניין וסקרנות, מרחיבי דעת ועשויים לתרום לחוויית קריאה מהנה ולעידוד קריאה.

תוכנית ההוראה המוצעת מיועדת לתלמידים בכיתות ג-ו שרכשו את הקריאה אך זקוקים לתוכנית התערבות לצורך קידום הבנת הנקרא. התוכנית מקדמת באופן ישיר את בסיסי הידע והמיומנויות הנחוצות להבנת הנקרא – ידע לשוני וידע עולם, מיומנויות קריאה בדגש על קריאה מנוטרת הבנה. התוכנית מתאימה להוראה בכיתה לקידום הישגיהם של כלל התלמידים ולהוראה בקבוצה קטנה. **במדריך למורה** ניתן לקרוא בהרחבה על תוכנית ההוראה "השלם החסר". במדריך תוכלו למצוא:

❖ הסבר על טכניקת הקלוז, מאפייניה והמרכיבים הנכללים בה;

❖ מטרות התוכנית והעקרונות העומדים בבסיסה;

❖ מודל הוראה הכולל את מהלכי ההוראה, דגשים ושיקולי דעת דידקטיים ופסיכופדגוגיים בתכנון שיעור המבוסס על פרקטיקת הקלז.

הטקסט: הבנדיקוט

מי הוא הבנדיקוט?

קנגורו, ארנב או אולי עכבר?

הבנדיקוט הוא חיית כיס אוסטרלית קטנה. הוא קטן יותר מחתול אך גדול יותר מארנב. לאחר לידתו נכנס הבנדיקוט הקטן לתוך כיס שנמצא בבטנה של האם. שם הוא נמצא עד שהוא מספיק בוגר כדי להסתובב בכוחות עצמו בחוץ.

לבנדיקוט אוזניים הדומות לאוזני ארנב, אפו ארוך ומחודד, רגליו האחוריות דומות לרגליו של הקנגורו, וזנבו מזכיר את זנב העכבר.

החקלאים האוסטרליים אינם מחבבים את הבנדיקוט, כיוון שהוא אוהב לאכול את השורשים של הפירות והירקות שבשדות שלהם. בשעות הלילה יוצא הבנדיקוט ממחבואו במאורה באדמה או מתוך גזע עץ חלול אל השדות של החקלאים האוסטרליים. שם הוא חופר, מוציא אדמה, עוקר צמחים ומחפש מזון.

בשנים האחרונות הבנדיקוט נמצא בסכנת הכחדה בגלל שינויים בסביבת המחיה שלו, למשל: התמעטות הצמחייה בסביבה בה הוא חי, חוסר במזון וריבוי חיות המאיימות לטרוף אותו.

מאפייני הטקסט

בטקסט 133 מילים (כולל כותרת)

הטקסט עוסק בידע עולם הרחוק מעולמם של התלמידים. הבנדיקוט הוא חיה פחות מוכרת לתלמידים, ולכן השם בבנדיקוט מהווה אוצר מילים חדש. הטקסט כתוב במשלב לשוני פשוט ברובו עם מילים מעטות במשלב לשוני גבוה יותר (מחבבים, מאורה, הכחדה, התמעטות).

הצעות לפעילות מטרימה

1. נקרא את השאלה שבתחילת הטקסט וננסה להשיב עליה.
2. נתבונן בתמונה ונתאר את בעל החיים. לאיזה בע"ח שאני מכיר/ה הוא דומה? נשתמש בשמות תואר כדי לתאר את בעל החיים, למשל: אף **מחודד**.
3. נצפה יחד עם התלמידים בצפייה מודרכת ב**סרטון** המתאר כיצד תלמידים מבית ספר באוסטרליה יוצאים לגלות בבנדיקוט בסביבתם הקרובה (הסרטון דובר אנגלית).

חקירה לשונית

החקירה הלשונית שזורה במהלך הקריאה ולאחר הקריאה. הצעות להוראה ניתן למצוא ביחידת ההוראה "**מענין לדעת**". ביחידת ההוראה מקבץ של שלושה קלודים המלווים בהצעות לפעילויות בדגש על חקירה לשונית.

ניתוח המילים המושמטות בטקסט ושיקולים דידקטיים בהשלמתן

1. **כיס**: שם עצם. ההשלמה נשענת על ההסבר המופיע במשפט הקודם, בו מצוין שהבנדיקוט הוא חית כיס.
2. **בוגר**: שם תואר. ההשלמה נשענת על הבנת המשפט. השלמות אפשריות: גדול, מפותח; מילים המתארות את התפתחותו.

3. **(ל) אוזני:** שם עצם שהוא חלק מצירוף סמיכות (אזני ארנב). ההשלמה נשענת על המילה 'אוזניים' המופיעה קודם, ועל ההקשר הלוגי של השוואה בין אוזני הבנדיקוט לאוזני הארנב. השלמה במילה אוזניים אינה נכונה כיוון שנדרשת כאן צורת סמיכות.
4. **(ל) רגליו:** שם עצם עם כינוי שייכות. ההשלמה נשענת על המילה 'רגליו' המופיעה קודם, ועל ההבנה של השוואה המופיעה במשפט בין רגליו של הבנדיקוט לרגליו של הקנגורו. השלמה אפשרית נוספת היא במילה 'רגליים'.
5. **(ו) זנבו:** שם עצם בנטיית שייכות. ההשלמה נשענת על המילה 'זנב' המופיעה בהמשך, ועל הבנת הדפוס החוזר במשפט.
6. **כיון:** מילת קישור המציינת סיבה. ההשלמה נשענת על הבנת הקשר הסיבתי בין הנזק שהתנהגותו של הבנדיקוט מסבה לגידולים לבין העובדה שהחקלאים אינם מחבבים אותו..
7. **עץ:** שם עצם שהוא חלק מצירוף סמיכות. ההשלמה נשענת על היכרות עם הצירוף השגור "גזע עץ".
8. **(ה) חקלאים:** שם עצם ברבים. זוהי השלמה פשוטה המבוססת על הטקסט. המילים "חקלאים אוסטרליים" מופיעות במשפט הקודם.
9. **חופר:** פועל בהווה. ההשלמה נשענת על תשומת לב לרצף הפעולות ועל הבנת הקשר בין הפעולה החסרה להמשך: 'מוציא אדמה'. כל פועל בהווה המתאר את הפעולה של החפירה יכול להתקבל.
10. **מזון:** שם עצם. ההשלמה נשענת על הבנת מטרת הפעולות שמבצע הבנדיקוט, תוך היעזרות בהקשר המופיע בתחילת הפסקה. השלמות אפשריות נוספות הן במילה כללית אחרת המציינת מזון, כגון אוכל, או התייחסות ספציפית למזונו של הבנדיקוט: שורשים של פירות או ירקות.
11. **(ב) סכנת:** שם עצם המהווה חלק מצירוף סמיכות. ההשלמה נשענת על ידע לשוני ועל

עולם. נדרשת הכרה של צירוף סמיכות מקובל: סכנת הכחדה. השלמה של המילה 'סכנה' אינה נכונה מבחינה לשונית, שכן נדרשת הסיומת -ת כחלק מצירוף הסמיכות. 12. **שלו**: מאזכר. לצורך השלמה נכונה נדרשת תשומת לב לכך שנושא המשפט הוא הבנדיקוט. בנוסף אפשר להישען על מאזכרים נוספים המופיעים בהמשך המשפט ומתייחסים גם הם לבנדיקוט: הוא, אותו.

הַבְּנֵדִיקוּט

מי הוא הַבְּנֵדִיקוּט?

קַנְגָרוֹ, אַרְנָב אוֹ אוּלֵי עֵכָבֵר?

הַבְּנֵדִיקוּט הוּא חֵית בֵּיס אוֹסְטְרָלִית קְטָנָה.
הוּא קָטָן יוֹתֵר מִחֲתוּל, אָךְ גָּדוֹל יוֹתֵר מֵאַרְנָב.

לְאַחַר לְדַתּוֹ נִכְנָס הַבְּנֵדִיקוּט הַקָּטָן לְתוֹךְ _____ שֶׁנִּמְצָא בְּבִטְנָה שֶׁל
הָאִם. שָׁם הוּא נִמְצָא עַד שֶׁהוּא מְסַפֵּיק _____ בְּדֵי לְהִסְתוֹבֵב בְּכוּחוֹת עֲצָמוֹ
בְּחוּץ.

לְבְּנֵדִיקוּט אֲזָנִים הַדוֹמוֹת ל _____ אַרְנָב, אִפּוֹ אָרוֹךְ וּמְחֻדָּד, רַגְלָיו
הָאֲחֻרָיוֹת דוֹמוֹת ל _____ שֶׁל הַקַּנְגָרוֹ, ו _____ מְזְכִיר אֶת זֵנְב הָעֵכָבֵר.

הַחֻקְלָאִים הָאוֹסְטְרָלִים אֵינָם מְחַבְּבִים אֶת הַבְּנֵדִיקוּט _____ שֶׁהוּא
אוֹהֵב לְאָכַל אֶת הַשָּׂרְשִׁים שֶׁל הַפְּרוֹת וְהַיִּרְקוֹת שֶׁבִּשְׂדוֹת שְׂלֵהֵם. בְּשָׁעוֹת הַלַּיְלָה
יוֹצֵא הַבְּנֵדִיקוּט מִמְחַבּוֹאוֹ בְּמְאוּרָה בְּאֲדָמָה אוֹ מִתּוֹךְ גָּזַע _____ חֲלוּל אֶל
הַשְּׂדוֹת שֶׁל הַ _____ הָאוֹסְטְרָלִים. שָׁם הוּא _____, מוֹצִיא אֲדָמָה,
עוֹקֵר צְמָחִים וּמְחַפֵּשׁ _____.

בְּשָׁנִים הָאֲחֻרונוֹת הַבְּנֵדִיקוּט נִמְצָא ב _____ הַכְּחָדָה בְּגִלָּל שְׁנוּיִים
בְּסִבִּיבַת הַמְּחִיָּה _____, לְמִשְׁלָ: הַתְּמַעֲטוֹת הַצְּמִחָיָה בְּסִבִּיבָה שְׂבָה הוּא
חֵי, חֹסֵר בְּמִזוֹן וְרַבֵּי חַיּוֹת הַמְּאִימוֹת לְטָרֵף אוֹתוֹ.

הַבְּנִדִיקוּט

מי הוא הַבְּנִדִיקוּט?

קנגורו, ארנב או אולי עכבר?

הַבְּנִדִיקוּט הוא חית כיס אוסטרלית קטנה. הוא קטן יותר מחתול, אך גדול יותר מארנב.

לאחר לידתו נכנס הַבְּנִדִיקוּט הקטן לתוך _____ שנמצא בבטנה של האם. שם הוא נמצא עד שהוא מספיק _____ כדי להסתובב בכוחות עצמו בחוץ.

לבַּנְדִיקוּט אוזניים הדומות ל _____ ארנב, אפו ארוך ומחודד, רגליו האחוריות דומות ל _____ של הקנגורו, ו _____ מזכיר את זַנְב העכבר.

החקלאים האוסטרלים אינם מחבבים את הַבְּנִדִיקוּט _____ שהוא אוהב לאכול את השורשים של הפירות והירקות שבשדות שלהם. בשעות הלילה יוצא הַבְּנִדִיקוּט ממחבואו במאורה באדמה או מתוך גזע _____ חלול אל השדות של ה _____ האוסטרלים. שם הוא _____, מוציא אדמה, עוקר צמחים ומחפש _____.

בשנים האחרונות הַבְּנִדִיקוּט נמצא ב _____ הכחדה בגלל שינויים בסביבת המחיה _____, למשל: התמעטות הצמחייה בסביבה שבה הוא חי, חוסר במזון וריבוי חיות המאיימות לטרוף אותו.